

АГРАР

Глас Српске

ДОДАТАК
РЕАЛИЗОВАН
У САРАДЊИ СА
МИНИСТАРСТВОМ
ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И
ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ

понедељақ 20. август 2018.

Улагања
Владе
Републике
Српске у
пољопривреду

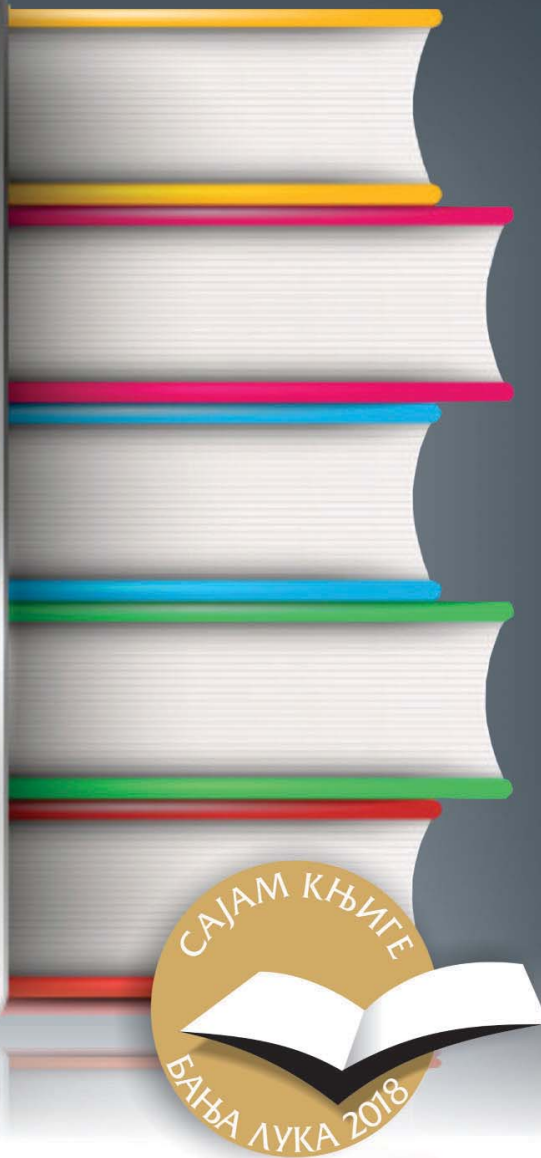
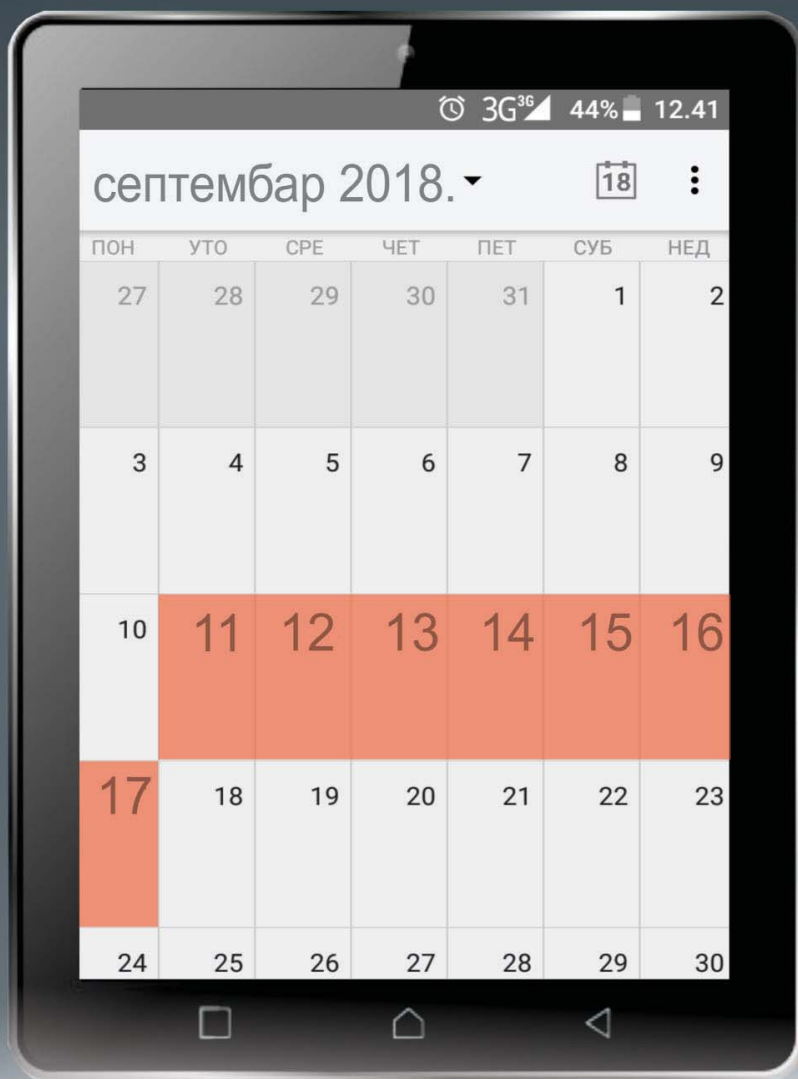
У сектор аграра УЛОЖЕНЕ 1,2 милијарде марака

Саво **МИНИЋ**, директор Агенције за аграрна глаћања Републике Српске

У систему расподеле новца НЕМА ПОВЛАШЋЕНИХ

Ради се о транспарентној и јавној расподели новчаних средстава. У сваком тренутку се може провјерити ко је добио, колико и за који пројекат

23. МЕЂУНАРОДНИ

САЈАМ КЊИГЕ

БАЊА ЛУКА 2018.

11-17. септембар

СД "БОРИК"

РАДНО ВРИЈЕМЕ 10 ДО 20 ЧАСОВА

ЦИЈЕНА УЛАЗНИЦЕ - 1 КМ

Глас Српске

медијски покровитељ

GRAD BANJA LUKA
CITY OF BANJA LUKA

Радио Телевизија Републике Српске

Радио Телевизија Републике Српске

Мјере и подстицаји У СЕКТОРУ АГРАРА УЛОЖЕНЕ 1,2 МИЛИЈАРДЕ МАРАКА

страница 4

Улагања у аграр

Пише:
**ВЕЉКО
ЗЕЉКОВИЋ**,
новионар
"Глас Српске"

У последњих десет година у Републици Српској Влада Српске је у сектор аграра уложила више од милијарде и двеста милиона конвертибилних марака.

Константна улагања, која су сваке године све већа, довела су до тога да допринос овог сектора, заједно са прехранбеном индустријом, у бруто друштвеном производу износи више од двије милијарде и триста милиона.

Ипак, оно што је битније од свих цифара јесте чињеница да су улагања и додјела подстицаја за овај сектор настављени и у овој години. Сектор аграра је означен као стратешки, а посебна пажња је посвећена подстицајима и мјерама које ће додатно унаприједити пољопривредну производњу у Републици Српској.

Посебну улогу у свему томе игра Агенција за аграрна плаћања, која за ову годину планира да исплати 4,5 милиона марака за капитална улагања. Овај новац ће бити пласиран по посебном јавном позиву, моделу који је договорен и усаглашен са представницима пољопривредних произвођача. По овој новој методологији нема повлашћених. Сви су једнаки. Нема чак ни првог међу једнаким. Такође, у сваком тренутку се може провјерити ко је добио новац, колико, али и за који пројекат. Важно је напоменути и да Република Српска вјероватно има најредовније исплате подстицаја у региону. До сада је ресорно министарство по овом основу исплатило око 20 милиона марака.

Ова свота ће бити још већа јер још нису почели рокови за подношење захтјева према утврђеним мјерама. Прошла година је у потпуности "очишћена".

Оно што представља отежавајућу околност јесу временске непогоде, које све чешће задају муке ратарима. Како би им помогла да што безболније прођу кроз тај период, Влада Српске је обезбиједила и знатна средства за санирање ове штете, али и одлучила да финансијски помогне пројекте изградње система за наводњавање.

Оно што представља отежавајућу околност јесу временске непогоде, које све чешће задају муке ратарима. Како би им помогла да што безболније прођу кроз тај период, Влада Српске је обезбиједила и знатна средства за санирање ове штете, али и одлучила да финансијски помогне пројекте изградње система за наводњавање.

Оно што представља отежавајућу околност јесу временске непогоде, које све чешће задају муке ратарима. Како би им помогла да што безболније прођу кроз тај период, Влада Српске је обезбиједила и знатна средства за санирање ове штете, али и одлучила да финансијски помогне пројекте изградње система за наводњавање.

ИНТЕРВЈУ: Саво Минић У систему расподјеле новца нема повлашћених

страница 6

Амерички стручњак посетио РС

Плаћање савјетодаваца вишеструко се исплати

страница 8

Европска искуства у узгоју оваца и коза

Едукован фармер добар фармер

страница 10

Милош Богојевић,
воћар из Драгочаја
код Бањалуке

Шљиве су добра инвестиција

страница 14

Како ублажити посљедице града ПРОТИВГРАДНА МРЕЖА НАЈБОЉА ЗАШТИТА

страница 13

УВОДНИК

Просјечан допринос пољопривреде и прехранбене индустрије у бруто друштвеном производу Српске износи чак 2,3 милијарде конвертибилних марака

И поред бројних изазова са којима се суочава аграрни сектор Републике Српске, од временских непогода, неуређеног спољнотрговинско пословање до одсуства мјера заштите домаће производње, просјечан допринос пољопривреде и прехранбене индустрије у бруто друштвеном производу Српске износи - 2,3 милијарде конвертибилних марака.

Укупна издвајања по свим изворима финансирања у периоду до 2013. до 2017. године у просјеку износе 110 милиона марака на годишњем нивоу, или у просјеку 500 КМ по хектару, ако узмемо у обзир само регистроване површине.

Ефекат ових улагања видимо и у спољнотрговинској размјени. Наиме, подаци говоре да покривеност увоза извозом расте, а у 2017. години износила је 52 одсто. Вриједност извоза у 2017. години из Републике Српске је већа је у односу на 2016. годину за седам одсто. Највише је повећан извоз млијека и млијечних производа за око 35 одсто, те воћа и поврћа за око 24 одсто.

Такође, значајно је да око 140.000 домаћинстава остварује приход из пољопривреде, а да њих 40.000 колико је уписано у Регистар пољопривредних газдинстава остварује значајне тржишне вишкове на основу којих остварује право на подстицај.

Пољопривредни сектор директно запошљава око 91.000 радника, а индиректно далеко више. Кроз пољопривредни сектор ангажовано је више од 800.000 хектара обрадивих пољопривредних површина.

Када је ријеч о улагањима, Влада Републике Српске је у периоду од 2008. до 2017. године у сектор пољопривреде уложила укупно око 1,2 милијарде конвертибилних марака, што износи око 110 милиона марака годишње.

Значајна улагања побољшала су и крвну слику овог сектора. Према макроекономским показатељима за период од 2013. до 2017. године укупна просјечна вриједност пољопривредне производње износила је око 1,38 милијарди марака, од чега се чак 52 одсто односи на сточарску производњу. Просјечна вриједност биљне

МЈЕРЕ И ПОДСТИЦАЈИ: Улагања Владе Републике Српске у пољопривредни сектор 2013/2017.

У СЕКТОР АГРАРА УЛОЖЕНО 1,2 МИЛИЈАРДЕ МАРАКА

производње износила је 674 милиона, а прехранбене индустрије око 940,5 милиона марака.

Гледајући по секторима у воћар-

ство је у посматраном периоду уложено 22 милиона марака или просјечно годишње око пет милиона. Премија за произведено и продато воће изно-

сила је 9,2 милиона.

Премиране површине под воћњацима у 2017. години су износиле 2.573 хектара и за 15,5 одсто су веће у одно-

су на претходну годину. Регрес по хектару за дизел гориво износио је 3.091.745 марака, премија за садни материјал 1.201.566, изградња хладњача за воће 650.000, подизање вишегодишњих засада 1.038.177, набавку противградних мрежа 1.133.464, опреме за наводњавање 958.974, за мјере заштите здравља биља 1.434.834, те за санирање штета и премију осигурања у пољопривреди 931.541, односно 307.711 КМ.

Све ово је узрочно-последично довело до тога да је и укупан извоз воћа у наведеном периоду имао тренд раста и износио је 102.260 тона са укупном вриједношћу од 178.451.518 КМ. Извоз воћа у 2017. години био је 31.044 тона, са вриједношћу извоза од 18.454.772 КМ и за 52 одсто је већи у односу на петогодишњи просјек.

Позитивни помаци направљени су и о повртарству. Укупна улагања у сектор повртарства износила су 7,5 милиона марака, односно око 1,5 милиона на годишњем нивоу. Премија за произведено и продато поврће износила је 1,8 милиона марака, а премирано је укупно 523 хектара, што је за 15,5 одсто било веће у односу на 2016. годину.

Регрес по хектару за дизел гориво износио је 1.545.872 КМ, а премија за сјеменски кромпир 699.000 марака. За изградњу пластеника је исплаћено 1,1

милиона марака, док је санирање штета дато 13,6 милиона марака.

Укупан извоз поврћа у наведеном периоду, а који такође има тренд раста, износио је 26.000 тона, са укупном вриједношћу од 77 милиона марака. Знатно повећање овог извоза регистровано је током 2017. године, и оно је износило за 20 одсто више у односу на 2016.

ЕФЕКАТ УЛАГАЊА ВИДЉИВ У СПОЉНОТРГОВИНСКОЈ РАЗМЈЕНИ

Значајна ставка у свим улагањима сваког пољопривредника је набавка механизације, без које се не може замислити било какав озбиљнији и организованiji посао у области пољопривреде. То је препознала и Влада Републике Српске која је годинама издвајала знатна средства како би пољопривредници олакшали и унаприједили свој рад.

Тако је у периоду од 2010. године до 2016. године, ово министарство за набавку механизације пољопривредницима издвојило укупно 30 милиона марака.

Аграр Српске у бројкама

Број газдинстава у Републици Српској	- 42.152
Комерцијалних газдинстава	- 4.075
Површине које се користе	- 146.592 хектара
Просјечна подршка изражена по хектару	- 833 марке
Запослено у пољопривредном сектору	- 91.000 радника
Просјечна годишња улагања у аграр	- 110 милиона КМ
Просјечна вриједност производње (2013-2017)	- 1,38 милијарди марака

Купљено је укупно 2.575 трактора, за чију набавку је из аграрног буџета издвојено 13,7 милиона и 14.000 прикључних машина за чију је набавку из аграрног буџета издвојено 16,3 милиона марака.

Овим је значајно обновљена механизација и опрема у нашој пољопривреди, што је свеукупно довело до веће и брже производње, већих приноса и бољих свеукупних резултата производње сваког пољопривредника појединачно.

За 2018. годину расписан је јавни позив за набавку механизације са фиксним процентом суфинансирања од стране министарства, који износи 30 одсто, односно 2.353.135 КМ.

Укупни износ потенцијалног улагања за набавку трактора у 2018. години је 6.252.114 КМ, од чега ће суфинансирање из аграрног буџета износити 1.573.821 КМ.

Потенцијална улагања за набавку прикључних машина у 2018. години износе 2,9 милиона марака, од чега ће

суфинансирање из аграрног буџета износити 779.000.

Знатна средства су обезбијеђена и за наводњавање. Тренутно се широм Републике Српске реализује више пројеката за изградњу система за наводњавање вриједности око 40 милиона КМ.

Већ су израђени системи у Бијељини, Пелагићеву и Братунцу, а у току је изградња у Љубињу и Требињу.

Из ресорног министарства напомињу да је у последње четири године више уложено у системе за наводњавање него у претходних 25 година. У периоду од 2013. до 2017. године, из аграрног буџета финансирано 1.747 корисника. Просјечан износ подстицајних средстава у наведеном периоду износио је 547.985 марака.

Током ове године, планирана средства за набавку ове опреме износе пет милиона марака, са дефинисаним фиксним повратом од 40 одсто. Ова бесповратна средства за собом ће узети око 16,6 милиона марака укупних улагања у системе за наводњавање само у 2018. години.

Уско везано уз пољопривреду, односно сточарство, јесте и ресор ветеринарства, односно област заштите здравља животиња.

У периоду од 2013. до 2017. године, Министарство пољопривреде је за унапређење ветеринарског сектора, усмјерило укупно 12,7 милиона марака. Од овог износа, 8.852.416 КМ усмјерено је у мјере заштите здравља животиња.

Како су навели из ресорног министарства, сва наведена средства, усмјерена у ветеринарство, индиректно су унаприједила и заштиту здравља становништва Републике Српске, па су ова улагања, истакли су, тим бићу.

Ради се о транспарентној и јавној расподјели новчаних средстава. У сваком тренутку се може провјерити ко је добио, колико и за који пројекат

Агенција за аграрна плаћања Републике Српске исплатиће 4,5 милиона марака за капитална улагања у сектор аграра. Овај новац ће бити пласиран по посебном јавном позиву, дефинисаном правилником који је ступио на снагу 1. априла ове године. Према ријечима Саве Минића, директора ове агенције, исплата ових средстава биће обављена по истом моделу који је утврђен за изградњу система за наводњавање.

- Овај модел подразумијева резервисање средстава, контролу, те прихватање и одобравање дијела трошкова планираних инвестиција. За наводњавање смо одобравали 40 одсто од вриједности инвестиције, док је за остала капитална улагања предвиђено да то буде 30 одсто. Пољопривредни произвођачи који у року од 90 дана заврше своју инвестицију обавјештавају нас о томе, након чега ми вршимо контролу и резервишемо новчана средства. Они у сваком тренутку знају на колико средстава могу рачунати, али и када ће им овај новац бити уплаћен - истакао је Минић додајући како се овај начин расподјеле новца показао као веома ефикасан, што се може видјети из податка да до сада није било озбиљнијих замјерки на овај начин расподјеле финансијских средстава.

АГРАР: Ово је први пут да је уведен модел јавног позива?

МИНИЋ: Тачно. Све донедавно систем расподјеле средстава био је сасвим другачији, па су се и наши пољопривредни произвођачи ријетко одлучивали да уђу у неку инвестицију. Морам нагласити да је нови модел исплате договорен и усаглашен са представницима пољопривредних произвођача. По његовом увођењу, њихове реакције биле су више него позитивне. По новој методологији нема повлашћених. Сви су једнаки. Нема чак ни првог међу једнакима.

АГРАР: Како се захтјеви обрађују?

МИНИЋ: Они се обрађују онако како пристижу, тако да мали пољопривредни произвођачи под једнаким условима могу конкурисати за субвенционисање инвестиција

ИНТЕРВЈУ

У СИСТЕМУ РАСПОДЈЕЛЕ НОВЦА НЕМА ПОВЛАШЋЕНИХ

САВО МИНИЋ, директор Агенције за аграрна плаћања Републике Српске

ИСПЛАЋЕНО
ОКО 20
МИЛИОНА КМ
ЗА ПОДСТИЦАЈЕ

казатељ да ли ова агенција ради добро или не.

АГРАР: Поред наводњавања, које капиталне инвестиције ваша агенција још подржава?

МИНИЋ: Подржавамо и помажемо и оне инвестиције које се односе на куповину трактора и прикључака, али и изградњу складишта и сточарских објеката, куповину противградних мрежа, подизање вишегодишњих засада и пластеника... Овим јавним позивом није обухваћено наводњавање, јер је оно било обухваћено значајним износом током прошле године. Радило се о износу од пет милиона марака, те додатних пет, због суша које су током прошле године погодили поједине дијелове Републике Српске. Када буду завршени сви ови пројекти, више од 9.000 хектара обрадивих површина биће покривено новим системима за наводњавање. Проста математичка рачуница показује да се са 4,5 милиона марака обезбијеђених за капитална улагања, мобилише 19 милиона марака, који ће бити уложени у развој пољопривредне производње у Републици Српској. Морам још једном нагласити како је сваки потез ресорног министарства, свака мјера и све оно што је дефинисано правилником о расподјели средстава, било предмет договора са представницима пољопривредних произвођача. Ништа није урађено мимо њиховог знања.

НОВИ МОДЕЛ ИСПЛАТЕ УСАГЛАШЕН СА ПРЕДСТАВНИЦИМА УДРУЖЕЊА

АГРАР: Каква је ситуација када је у питању исплата подстицаја?

МИНИЋ: Могу слободно рећи да имамо најредовније исплате подстицаја у региону. До сада је Влада Српске по овом основу исплатила око 20 милиона марака. Ова свота ће бити још већа јер још нису кренули рокови за подношење захтјева према утврђеним мјерама. Прошлу годину смо у потпуности "очистили". Све приспјеле захтјеве за подстицаје смо исплатили. Поред поменутих 20 милиона, исплатили смо и 3,8 милиона марака, као подршку у реализацији пројеката наводњавања. Потврда нашег рада је и позитивни извјештај Главне службе за ревизију. Поштовали смо све рокове и динамику исплата, а Агенција је смисао свог постојања у потпуности

оправдала.

АГРАР: Један од озбиљнијих и финансијски захтјевнијих пројеката који је пред вашом агенцијом је и увођење информационог система који би требало да вам олакша будући рад.

МИНИЋ: У новије доба постало је готово немогуће радити без савременог информационог система и адекватне базе података. Нажалост, ми још немамо овакав систем, и то из два разлога. Први је што овај информациони систем мора бити аутохтон, односно прилагођен нашим потребама, а други што он кошта доста новца. У сталном смо контакту са другим ресорним министарствима из окружења и њиховим агенцијама како бисмо вијели како су они ријешили ово питање. Искрено се надам да ћемо ускоро и ово ријешити, јер бисмо на тај начин још ефикасније радили. Крајњи циљ свих ових наших активности може се свести на једно - да уз подршку Владе РС и ресорног министарства наставимо са активностима које ће имати развојни карактер. Ми не треба да будемо, сликовито да се изразим, "проточни бојлер" Владиних средстава. Субвенцијама и подстицајима ми желимо да олакшамо производњу нашим пољопривредним произвођачима, учинимо је профитабилнијом, али и стимулишемо оне секторе које се сматрају стратешким. Такође, водимо и одређене активности на брендирању производа, али и пружању подршке одређеним кластерима и групацијама пољопривредних произвођача. Желимо да будемо покретачи свих позитивних дешавања, а посебно у дијелу који се односи на модернизацију пољопривредне производње. Наравно, морамо предузети и све мјере којима бисмо заштитили домаћу производњу, јер ће све оно што сада радимо бити бесмислено. Нажалост, овај сегмент није у нашој надлежности, већ институција са бх. нивоа.

АГРАР: Да ли сте им се обраћали са приједлозима како да буде заштићена домаћа производња?

МИНИЋ: Наравно, али мјере су изостале. Није било адекватне реакције. Био бих задовољан да сам бар видео како постоји намера да се нешто уради о овом питању. Али ни не није било. Навешћу неколико примјера који најбоље илуструју ово о чему причам. Погледајте које проблеме имају наши произвођачи пшенице или млијека због неконтролисаног и прекомерног увоза. Имамо вриједне и поштене пољопривреднике, сељаци који вриједно раде, а са друге стране, нису донесене никакве заштитне мјере од надлежних бх. институција које би их заштитиле. Нешто о овом питању мора бити хитно урађено.

које су планирали. Овај модел већ увелико успјешно функционише у земљама у окружењу, али и државама Европске уније. Ради се о транспарентној и јавној расподјели новчаних средстава у којој нико није повлашћен или оштећен. У сваком тренутку се може провјерити ко је добио новац, колико, али и за коју пројекат.

АГРАР: Додуше, било је и оних који су критиковали овај модел расподјеле?

МИНИЋ: Истина, причало се, и то без аргумената, како неко добија огроман новац, да има привилегованих... Али то није тако. Морам напоменути да смо ми још крајем прошле године објавили списак свих правних и физичких лица,

али и пољопривредних газдинстава, који су били корисници наших средстава. Ми то нисмо урадили због тих прича, већ због наших пољопривредних произвођача. Наравно да ће бити и оних који ће критиковати. И те критике су понекад добре ако су добронамјерне и аргументоване. Али ако се само користе у предизборне сврхе... Мени лично је најбитније да су наши фармери задовољни, јер ми је то најбољи по-

ПОТРЕБНО ПРЕДУЗЕТИ
СВЕ МЈЕРЕ КОЈИМА
БИСМО ЗАШТИТИЛИ
ДОМАЋУ ПРОИЗВОДЊУ

САРАДЊА: Угледни амерички стручњак посетио Републику Српску

Један долар уложен у савјетодавца ДОНОСИ ПЕТ

Директор за програме међународне сарадње Факултета пољопривредних наука државног универзитета из Сјеверне Каролине Jose Cisneros боравио је у радној посјети Републици Српској, која је имала за циљ да буду сагледане све могућности за наставак сарадње овог универзитета са релевантним домаћим републичким институцијама из области пољопривреде.

Амерички стручњак овом приликом посетио је Министарство

Гост из Америке се заинтересовао за љековито биље, али и за истраживања Данијеле Кондић са Пољопривредног факултета у Бањалуци са темом локалних сорти хмеља и могућности њиховог коришћења у САД

пољопривреде, шумарства и водопривреде, гдје је разговарао са помоћником министра за пољопривреду, прехранбenu индустрију и рурални развој др Зораном Малетићем.

Састанку су присуствовали и др Миљан Ербез из одјељења за сточарство, те Мирослав Бојић у име ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди.

На овом стручном састанку размијењена су мишљења о могућности сарадње, а посебно у области примјењених истраживања у пољопривреди.

Према ријечима Зорана Малетића, за Републику Српску би била веома значајна подршка у процесу увођења система контроле производње у сектору мљекарства.

Осим тога разговарано је и о подршци у обуци запослених у савјетодавним службама, али и одласку наших савјетодача и фармера на стручне обуке у Сјеверну Каролину. Циснерос је овом приликом истакао да је улагање у знање, истраживања, али и ангажовање стручних лица као савјетодача више него исплативо. Као примјер је навео податак да се сваки уложени долар у савјетодавца враћа пет пута.

У току ове вишедневне посјете гост из Америке одржао је и неколико предавања и радних састанака на пољопривредним факултетима универзитета у Бањалуци и Источном Сарајеву, на којима се разговарало о заједничким научно-истраживачким пројектима, те размјени студената и наставног особља.

Уприличен је и састанак и са министром за науку и технологију

у Влади Републике Српске Аленом Шеранићем, на којем је разговарано о могућностима технолошке и научне сарадње у области пољопривреде. Овом приликом он је истакао да је његов универзитет тренутно ангажован на различи-

Амерички стручњак у посјети Институту за генетичке ресурсе

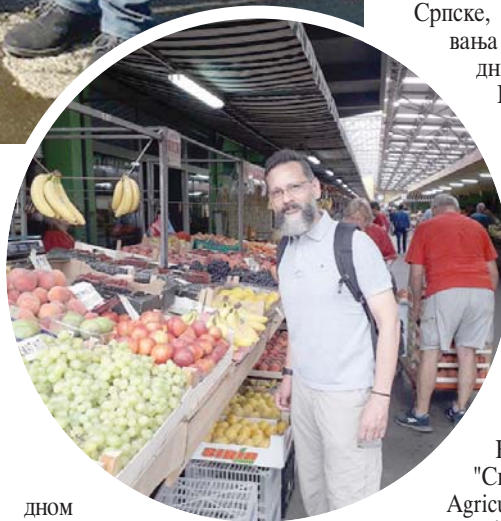
**УЛАГАЊЕ
У ЗНАЊЕ И
ИСТРАЖИВАЊА
УВИЈЕК
ИСПЛАТИВО**

тим пројектима по цијелом свијету, али да ће фокус њихових активности у будућности бити усмјерен на подручје западног Балкана и Јужне Америке.

Амерички стручњак угошћен је и од стране надлежних Ветеринарско-сточарског центра, те Лабораторије за контролу квалитета млијека на Пољопривре-

На породичној фарми Владимира Усорца

дном институ-ту Републике Српске. Овом приликом упознат је са процесом производње сјемена, те о могућностима увоза сексираног сјемена из САД. Састао се и са представницима локалне канцеларије пројекта "Фарма" у Бањалуци, а посетио је и локалну тржницу, спомен-подручје на Козари и манастир и слапове у мјесту Крупа на Врбасу. Организована је и посјета породичној фарми председника Удружења пољопривредних произвођача.

Владимир Усоарац упознао је госта из Америке о будућим плановима за развој удружења у погледу узгојно-селекцијског рада.

Током свог боравка у Српској овај стручњак се посебно заинтересовао за љековито биље са овог

подручја, али и за истраживања др Данијеле Кондић са Пољопривредног факултета у Бањалуци са темом локалних сорти хмеља и могућности њиховог коришћења у САД.

Миљан Ербез, виши стручни сарадник за ЕУ интеграције, нагласио је да је ова посјета резултат успостављене сарадње, која је омогућила и да група стручњака из БиХ у октобру 2017. посети овај амерички универзитет.

ДОГОВОРЕНА РАЗМЈЕНА СТУДЕНАТА И НАСТАВНОГ ОСОБЉА

Циљ ове петнаестодневне посјете био је да се наши стручњаци упознају са мјерама прилагођавања пољопривредне производње на екстремне промјене климе.

Недуго потом, у марту 2018. године, два професора из области сточарства су посетила нашу земљу и учествовала активно на савјетовању мљекара Републике Српске, али и одржала предавања за научне и стручне раднике институција на Ветеринарском институту "Васо Бутозан".

НЦСУ је иначе један од највећих универзитета у Сјеверној Каролини са 34.000 студената, са сједиштем у граду Рали. Овај град је престоница биљне производње у САД, гдје своја сједишта имају БАСФ, "Аг-Биом", "Бауер", "Сингента", "Pure Green Agriculture" и друге велике компаније.

Када је у питању статус овог универзитета на глобалном нивоу, треба истакнути да је ријеч о универзитетској установи која се налази на петом мјесту у свијету у ентомологији и на осмом у пољопривредној економији и политици.

Занимљива је чињеница да се савјетодавна служба Сјеверне Каролине налази у оквиру пољопривредног факултета овог универзитета и она запошљава око 700 савјетодаваца.

Пољопривредни факултет се састоји од 13 различитих одсека. Буџет универзитета је око 1,56 милијарди долара, а знатан дио је остварен на тржишту иновација и продаје знања. Од овог износа на Пољопривредни факултет отпада 278 милиона долара, односно 18 одсто.

САВЈЕТОВАЊЕ: ЕВРОПСКА ИСКУСТВА У УЗГОЈУ ОВАЦА И КОЗА

Едукован фармер ДОБАР ФАРМЕР

Циљ радионице био допринос повећању безбједности производа, али и пружање подршке локалним узгајивачима оваца и коза у усвајању нових европских знања и вјештина

У хотелу "Кардиал" у Теслићу одржана је дводневна радионица којој је присуствовало 30 учесника, представника Удружења овчара и козара, савјетодаваца, студената, представника академске заједнице и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

Експерти у радионици су били Горан Липавић из Министарства пољопривреде Републике Хрватске, др Мојца Симчич и др Ангела Цивидини са Пољопривредног факултета Универзитета у Љубљани, те Гијанвито Емилио Винци и мр Рензо Моро из Министарства пољопривреде Републике Италије. Конференцију је водио др Миљан Ербез из Министарства пољопривреде Републике Српске.

Циљ ове радионице је био да са једне стране допринесе повећању безбједности производа, али и да пружи подршку локалним узгајивачима оваца и коза у усвајању нових знања и вјештина које се примјењују у Европској унији.

Како је наведено током ове ра-

дионице, едукација и подизање свијести међу узгајивачима помажу у елиминацији неадекватних поступака и навика, побољшавају профитабилност и добробит животиња.

У оквиру радионице била је организована и посјета фарми коза са

прерадом "Монс продукт" из Очауша, општина Теслић.

Гост из Италије Емилио Винци након посјете је такоа да ова фарма прави сиреве ко-

**ЕРБЕЗ:
ИНОВАЦИЈЕ
МОГУ ПРИВУЋИ
МЛАДЕ ДА
ОСТАНУ НА
СЕЛУ**

Фарма "Монс продукт" из Теслића

ји су на европском нивоу, те да су хигијенски услови, као и услови држања коза на овој фарми такође на веома високом нивоу. Он је навео да "Монс продукт" може бити добар примјер осталим узгајивачима.

Током радионице посебна пажња је била посвећена узгојно-селекцијским активностима. Представници из Словеније су присутне овом приликом упознали о нутритивним предностима исхране у коју су укључени производи од млијека оваца и коза, али и мјерама промоције.

Говорило се и о агротуризму. Горан Липавић је присутне упознао о обавезама и правима узгајивача оваца и коза у складу са прописима Европске уније, те предностима формирања организација за узгој, као модела за спровођење узгојно-селекцијског рада.

●●●
**ОСТВАРЕНА САРАДЊА
СА СТРУЧЊАЦИМА ИЗ
СЛОВЕНИЈЕ И ИТАЛИЈЕ**

На крају семинара Миљан Ербез је присутне позвао да се активније укључе у прихватање новина у области узгоја, селекције, продаје оваца и коза и промоције производа, те нагласио да само иновације у овој производњи могу привући младе да остану на селу.

Ербез је нагласио и да је ресорно министарство новим Законом о сточарству обезбиједило потпуно усклађивање домаћих прописа из области зоотехнике са прописима ЕУ.

ПРИМЈЕНА АГРОТЕХНИЧКИХ МЈЕРА У ПРОИЗВОДЊИ КУКУРУЗА Системом "кап по кап" ДО ВЕЋИХ ПРИНОСА

**НАЈВЕЋЕ
ПОТРЕБЕ ЗА
ВОДОМ У ЈУЛУ
И АВГУСТУ**

Употребом система за наводњавање у производњи кукуруза у Лијевчу пољу приноси ове пољопривредне културе могли би се повећати на 10-12 тона по хектару

Ратарска производња на подручју Лијевча поља у прошлости се углавном одвијала без наводњавања. Данас све већи број пољопривредних произвођача користе наводњавање у биљној производњи да би постигли високе и стабилне приносе, што чини основ рентабилности производње.

Већи дио земљишта на подручју Лијевча поља је шљунковито и углавном пропустљиво, те слабо задржава воду. Посљедњих година суша је готово редовна појава у љетном периоду, што има за последицу умањење приноса, а уједно и лош квалитет производа.

Кукуруз се код нас гаји на већим површинама јер је то биљка топлог поднебља која за свој развој захтијева високе температуре и довољно воде у току вегетације да би дала високе и стабилне приносе.

Стабло има добро развијен коријенов систем који продире дубоко у земљиште и на тај начин обезбјеђује један дио воде и хране за свој развој, а добро користи и површинске воде преко адвентивних коријенова.

Ако се примјени пуна агротехника у производњи кукуруза на подручју Лијевча поља, приноси ове пољопривредне културе могли би се

повећати на 10-12 тона по хектару.

Кукуруз економично троши воду током вегетације, добро прихвата и мале количине воде од падавина и директно их своди до жила у коријенов систем.

Критични периоди кукуруза за водом су током ницања, двије недеље пред метличење, те у фази налијевања зрна.

За нормалан развој кукуруз у току вегетације захтијева 500-600 милиметара воденог талога да би дао високе и стабилне приносе. Највеће потребе за водом кукуруза код нас су у јулу и августу када су и највише температуре које се крећу чак и пре-

ко 38 степени Целзијуса. У том периоду, ако нема довољно воде у земљишту, долази до одумирања листова, тј. до увенућа биљака и њиховог сушења.

У августу имамо појаву врућих вјетрова, уз високе температуре, што проузрокује топлотне ударе, што се јако негативно одражава на развој биљака.

**АКО НЕМА ДОВОЉНО
ВОДЕ, ДОЛАЗИ ДО
ОДУМИРАЊА ЛИСТОВА**

Пољопривредни произвођачи који имају системе за наводњавање треба да у наведеним критичним фазама развоја кукуруза наводњавају биљке са по 30-40 милиметара по метру квадратном у више турнуса, обично три-четири пута током године да би добили високе и стабилне приносе.

Данас се наводњавање изводи тифонима, распрскивачима различитих типова, а у посљедње вријеме системом "кап по кап", гдје се пријева постављају у сваки други ред кукуруза.

САВЈЕТИ: КАКО КРОМПИР ЗАШТИТИТИ ОД ПЛАМЕЊАЧЕ

ПРЕВЕНЦИЈА КРТОЛУ ЧУВА

Ова болест се углавном јавља у условима повећане влажности и у нашим агроколошким условима ријетке су године када нема услова за инфекцију и њену појаву

Услед климатских промјена и обилнијих падавина дошло је до стварања повољних услова за настанак пламењаче, једне од најчешћих болести кромпира.

Пламењача кромпира првенствено напада листове. Први симптоми се манифестују у виду свијетлосмеђе пјеге, које убрзо потамне и осуше се. Пјеге су на наличју листа оивичене бјеличастим ореолом што је карактеристика ове болести. На стабљу се могу појавити тамне пјеге, које се међусобно спајају тако да читава стабљика може бити захваћена.

Ова болест се углавном јавља у

условима повећане влажности и у нашим агроколошким условима ријетке су године када нема услова за инфекцију и појаву ове болести кромпира.

Како би се овај усјев успјешно заштитио за садњу треба изабрати парцеле на којима је земљиште растресито и пропусно, а било би пожељно да се ради о ораницама које налазе у сјени.

Такође, кромпир би требало садити на истој парцели тек након четири до пет година. У јесен је неопходно уклонити биљне остатке, јер могу бити извор заразе следеће године, али би требало и уништити

самоникле биљке, те приликом садње употребљавати здраво и дезинфиковано сјеме.

И примјеном одговарајућих агротехничких мјера у производњи може се спријечити појава пламењаче. Од ефикасних мјера издвајамо: ранију садњу, наклијавање садног материјала, коришћење ра-

нијих сорти, избјегавање ђубрења високом дозом азота, коришћење наводњавања у бразде...

Када је у питању заштита кромпира, она се заснива на превентивној примјени фунгицида. Једино такав приступ гарантује квалитетан и здрав принос.

Он се употребљава када се остваре услови за заразу, у вријеме интензивног пораста надземне масе и у тим случајима препоручују се системични фунгициди (а.м. манкозоб + металаксил-М). Третман се понавља сваких седам до 14 дана, у зависности од услова који утичу на развој болести.

У периоду после падавина препоручује се примјена фунгицида који имају контактну и системичну дјеловање. Када дође до затварања редова и гомољи интензивно расту, стручњаци препоручују примјену фунгицида активне материје мандипропамид + манкозоб.

Да би се спријечила зараза кртола неопходно је уништити надземну заражену масу прије вађења кромпира. У ту сврху се могу користити неселективни контактни хербициди који се примјењују за десикацију (сушење циме).

Посебну пажњу потребно је посветити и правилном складиштењу и чувању кромпира, јер само тако ће се обезбиједити квалитетан сјеменски и меркантилни кромпир. По доласку у складиште приступа се сушењу кртола и санирању рана. Кромпир треба чувати на температури од седам до десет степени Целзијуса, са релативном влажношћу ваздуха од око 95 процената. Сушење ускладищеног кромпира се врши ваздухом чија је температура за два до три до степена нижа.

**КАДА СЕ СТВОРЕ
УСЛОВИ ЗА ЗАРАЗУ
ПРИМИЈЕНИТИ
ФУНГИЦИДЕ**

САВЈЕТИ: Како на воћкама ублажити посљедице града?

**ГРАДОНОСНИ
ОБЛАЦИ СВЕ
ВЕЋИ
ПРОБЛЕМ У
ВОЋАРСТВУ**

Противградна мрежа НАЈБОЉА ЗАШТИТА

Препоручује се употреба два килограма соде бикарбоне на 1.000 литара воде, уз додатак пет литара домаћег млијека. Прскањем овим "коктелима" спречава се труљење плодова

Ако бисмо питали воћаре чега се највише боје, већина не би рекла да су то суша или поплава, већ град. Посљедњих година градоносни облаци све су већи проблем у воћарској производњи.

Облаци су све јачи, а ЈП "Противградна превентива" Републике Српске троши све више ракета на спречавање штете од града. Ове ракете, међутим, не могу да заштите воћаре сто одсто. Највише

70 одсто.

Најбоља превентива је противградна мрежа и сви воћари би требало да улажу новац у мрежу јер се вишеструко исплати. Једна година са градом може да уназад произведну за минимално три године.

Министарство пољопривреде Републике Српске је у периоду од 2010. до 2017. године исплатило око 1.900.000 марака подстицаја за подизање противградних мрежа, тако да се данас под овом заштитом налази преко 168 хектара воћа.

А шта да се ради са воћкама и плодовима воћака када их погоди град? Након леда, у року од 48 часова, стабла би требало да се опршију контактним фунгицидима и аминокиселинама које ублажавају стрес код воћака. Проблем је ако града буде пред саму бербу, што се не може испоштовати примјеном контактних фунгицида.

Ако неко жели да примијени нехемијска средства, препоручује се употреба соде бикарбоне, два килограма на 1.000 литара воде, уз додатак пет литара домаћег млијека. Прскањем овим "коктелима" спречава се труљење плодова. Третман треба поновити три пута у 10 дана.

Могу се додати и аминокиселине у дози од три литара на 1.000 литара воде. Оне ће ојачати воћке и ублажити стрес од града.

**ИСПЛАЋЕНО
1,9 МИЛИОНА
ЗА ПОДИЗАЊЕ
ПРОТИВГРАДНИХ МРЕЖА**

Плодови који остану на стаблу и почну да труле, а не буду прскани, извор су заразе и за оне који нису погођени.

Није лако покупити силне плодове које је лед оборно на земљу, буде и оних који ће тек да отпаду, али је то мјера која је нужна с аспекта одржавања хигијене воћњака.

У јесен се обавезно мора третирати бакарним препаратима, а добро би било да се окречи цијело стабло (може атомизером) да би биле што боље дезинфиковане ране и спријечено пропадање стабала.

МИЛОШ БОГОЈЕВИЋ, воћар из Драгочаја код Бањалуке

ОД
ВЛАДЕ РС
ПОДСТИЦАЈ ЗА
САДНИЦЕ И
ОГРАЂИВАЊЕ
ВОЋЊАКА

Шљиве су добра ИНВЕСТИЦИЈА

Ако је просјечна откупна цијена шљива пола марке по једном килограму, а род 50 тона, након подмирења трошкова ђубрења, заштите, резидбе и бербе остаје довољно новца за живот и даље инвестиције

Посљедњих година пољопривредници у Републици Српској све више покушавају да узгоје разне врсте жи-

вотиња, воћа и поврћа с надом да ће зарадити много новца и преко ноћи се обогатити.

Тако гаје чинчиле, пужеве, љешнике са тартуфима, аронију, орахе, а недавно је популарна и камчатска боровница.

Забравило се на остале врсте, традиционалне, као што су шљиве, које не захтијевају много труда, а доносе финансијску корист.

Већ неколико година све је мање захтјева за подстицаје који се односе на подизање засада шљива. Преовлађују захтјеви за узгој љешника, ораха и малина, а шљиве се, уз јабуке и крушке, све

мање узгајају.

Међутим, Милош Богојевић из Драгочаја код Бањалуке један је од оних који и даље вјерују да је узгој овог воћа исплатив. Прије десет година на два хектара посадио је сорте чачанске родне -стендеја и фелиције.

Од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске добио је подстицај за саднице и ограђивање воћњака.

Ове године Милош очекује род од око 50 тона.

Истиче да је изабрао добар положај за засад, уз шуму, тако да није имао проблема са мразом, као што су имали многи воћари током 2008. године.

ШЉИВЕ СЕ УЗ ЈАБУКЕ И КРУШКЕ СВЕ МАЊЕ УЗГАЈАЈУ

- С годинама сам научио како се орезује шљива, тако да све техничке мјере тренутно сам одрађујем, док се са стручњацима консултујем када је ријеч о заштити од болести и штеточина - каже овај пољопривредни произвођач из Драгочаја наводећи како већ годинама има уговорен откуп шљива.

Без обзира на то да ли је година родна или не, да ли је било мраза, суше, род увијек продаје истом откупљивачу.

А може ли се говорити о исплативости? Милош објашњава да, ако је просјечна откупна цијена 0,5 конвертибилних марака по једном килограму, а род 50 тона, након подмирења трошкова ђубрења, заштите, резидбе, купљења грана и бербе остаје довољно новца за живот и даље инвестиције.

ЗП
ЕЛЕКТРОКРАЈИНА а.д.
БАЊА ЛУКА

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА
Шуме Републике Српске

а.д. СОКОЛАЦ